

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, Sive Institutiones & Praxes Tum Vitæ, tum Officii Pastoralis

Musart, Charles

Monachii, 1654

Capvt III. De Curâ scabiosarum Ouium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41616

ur; neque difficile erit impetrare.

Sumptus, qui erunt necessarii pro
Missis, processionibus, aut similibus,
fieri debebunt ex communi arario, in
quo eleemosynæ piorum Sodalium
viuentium, aut morientium asserua-
buntur: Cauendum autem erit maxi-
mè, ne sordidè & durè exigantur; id
enim malè olet, & sapit auaritiam:
Rationes reddentur quotannis, cùm
magistratus, si opus sit, nouus creabi-
tur, circa festum Patrocinii.

CAPVT III.

De curâ scabiosarum ouium.

NVM: I.

Inquirendum in Aduenas.

Monet Sapiens in sacris Prouer-
biis Pastores tum ouium, tum
animarum, vt probè cognoscere stu-
deant, quos regendos suscipiunt: *Di-*
ligenter, inquit, *agnosce vultum pecoris*
tui, tuosq; greges considera; non perfun-

O 3

etorie

storiè scilicet, sed diligenter, neque
 ex obscuris tantùm notis, aut tenui-
 bus vestigiis, sed ex vultu, qui spe-
 culum est animi; atq; ita nòrat sua
 ouiculas Euangelicus bono ille Pastor
 vt etiam nominatim singulas educa-
 ret. Maximè autem cura, & diligen-
 tia adhibenda, vt eas agnoscat, qua-
 scabiosæ & morbidæ sunt, ne reliqua
 de grege inficiant. Itaque in primis tibi
 attendendum exteris, qui secum cor-
 ruptelam, & labem inuehunt, moros-
 inquam, deprauatos, primò latentem,
 deinde patentem animarum pestem
 quare, quinam, vnde & quorsum.
 Alienigenæ in tuum ouile irrumpant,
 vigil, sedulusque explora, præsertim si
 non obiter hospitaturi aduentent, sed
 sedem, domiciliùmque fixuri: Inquire
 igitur de statu, solutine sint, an con-
 iugati, quos habeant in familiâ, cuius
 artis, cuius religionis, quorum morum,
 quas literas habeant vitæ probæ testes,
 præsertim si homines viles appareant,

vaga-

vagabundi, aut qui inter gregarios milites aliquandiu vixerint. Porrò tria sunt potissimum genera scabiosorum hominum, qui à corruptelâ, & contagione alios maximè corrumpunt; neque Aduenæ soli, sed etiam non rarò Inquilini, & quidem, sub ouinâ nonnunquam pelle, lupi animarum: quibus noscendis primùm incumbere debes, tum verò studere, vt vel ex lupiscues euadant, vel in suâ pelle appareant, fugiantur, & nocere desinant.

Eiusmodi autem sunt homines meretricii, magicis artibus dediti, & omnium pessimi, hæretici, in quos propterea maiori curâ, & studio inuigilabis.

NVM: II.

De Meretricibus.

HÆ lupæ plerumque in meritoriis tabernis, & Ganeonum gurgustis latitant, nonnunquam tamen in splendidioribus ædibus; vt hæ non

320 *Institutionum Pastoralium*
ad vagas libidines se prostituunt; ut
vt vni seruiant nomine pro ancillâ,
pro concubinâ: inquire igitur diligenter,
an eiusmodi lupæ tuum cul-
le infestent: si attendas, facile depre-
hendes ex corporis habitu, ex impu-
dentiâ, ex digitis Iuuenum, qui mon-
strant, *hæc est*: vestes supra modum
opulentæ, & varii tum coloris, tum
artis, frons effrons, oculi gyrouagi,
genæ fucatæ, cervix, & pectus inte-
cta, manus inquietæ, incessus aut fra-
cti, aut præcipitati, halitus oris ob-
scœnitates eructat: has lupos arce
procul à grege: modum scient Epi-
scopus & Magistratus, censoriæ le-
ges expellent.

NVM: III.

Artes Superstitiosæ & Magica.

IN hoc pestilens malum naturæ no-
stræ corruptela, damnanda curiosi-
tas, & amor insanus conseruandæ aut
sanitatis, aut propriarum rerum spontè
propen-

propensos, præcipites agit. Sunt verò non pauci, qui eas artes non modò in pagis, sed etiam in vrbibus, neque tantùm clàm, sed etiam palàm profitentur: plures etiam sunt, qui didicerint, & edoceant. In hac superstitionum hominum colluie sæpe deprehensi custodes ouium; qui vt lupos, aut morbos à pecore, vel hominibus arceant, vanis obseruationibus, herbis nonnunquam, aut Magicis rebus vtantur.

• Eòdem ferè pertinent fabri quidam ferrarii, qui equis curandis superstitiones ritus, & verba nonnulla sacra vsurpant: attendendum autem maximè aniculis, quæ schedulas, herbas, malas preces, morbis auertendis, aut pellendis, curandis vulneribus, ad partus felicitandos, ad euentus prosperos venditant, & verò emuntur. Iactantur etiam chartulæ aliorum, vt vocant, nominum Dei, vocibus Hebraicis, cruculis impressis, nonnunquam Bullis Summorum Pontificum,

O s

&

& indulgentiis ementitis : quibus adde philtrea amatoria, maleficia Sagarum, Carmina Magorum, sortilegia, diuinationes. His pestibus deprehendendis, & extirpandis, vt res summi est momenti, ita acre studium, & grauem operam impendes, non tantum priuatim; sed etiam in id incumbes publicis concionibus, datâ, captâue occasione, in quibus populo ostendes primò grauitatem huius flagitii; crimen enim est læsæ Diuinæ Maiestatis in primo gradu, quippe rebellio, & defectio à Deo ad ipsius capitalem inimicum, & iuratum humanæ salutis hostem: secundò patefacies dæmonis nequitiam, fraudes, atque imposturas, qui cum sit pater mendacii, sæpe fallit, & illudit; vt experientia docuit in multis, qui cum spem suam in Magicis artibus posuissent, miserri-
mè reperti sunt periisse cum suis schedis, & maleficiis; quod dæmon vnicè spectat & expectat: quòd si ali-
quando

qua
Deo
anin
lium
ui &
infa
cùm
diab
Mal
sine
uere
N
natu
pos
rem
Ima
cere
quib
qui
m

quando speratus effectus sequitur, Deo in poenam permittente, interim animæ pernicies creatur pro animalium, corporum, aut externorum leui & breui commodo, quæ maxima est insania. Rectius Vir quidam sapiens, cum ad morbum lethalem pellendum diabolica ei remedia proponerentur; Malo, inquiebat, cum DEO mori sine tali medico, quàm sine DEO vivere medico diabolo.

Neque verò desunt artes medicæ, & naturales, quæ sine culpâ adhiberi possint; aut varia Christianæ pietatis remedia, reliquiæ Sanctorum, sacræ Imagines, Aqua benedicta, Agnus cereus, preces ab Ecclesiâ probatæ: quibus, quando ita visum fuerit DEO, qui solus vitæ & necis Dominus est, morbi depelli, & incolumitas corporibus, & rebus nostris impetrari possit.

—(†)—

N 6

NVM:

NVM: IV.

De Hæreticis.

HÆc omnium teterrima est pestis: nam ipse eorum sermo, teste Apostolo, *ut cancer serpit*: est hic morbus gangræna, perniciosissimum malum: nam primò partem, quam occupat, corrumpit; mox viciniorem, & hæc sibi propinquam; donec cor, totumque hominem inficiat, & perdat: ita hæresis vnum primò, mox alterum atque alterum, tandem vitio se profeminante, integram communitatem venenat, atque corrumpit. quanto exitio animarum! *Arius*; inquit S. Hieronymus, *una scintilla fuit: quia non statim oppressa, totum Orbem eius flamma depopulata est.* Quare primos Christianos S. Ioannes, sollicitus pastor, monebat, cane peius, & angue, cauerent ab hæretico, eumque haberent pro excommunicato: *Non recipiatis*, inquebat, *in domum, neq; ei aue*
dixe-

dixeritis. S. verò Cyprianus : *Declinent, inquit, & euitent dilectissimi fratres nostri verba eorum, quorum sermo, ut cancer serpit; nulla cum talibus commercia, nulla conuiuia, nulla colloquia misceant, sintq; ab omnibus tam separati, quam illi ab Ecclesiâ profugi.*

Quæres ex me, quid ergo mihi cum talibus aut spei, aut rei est? primò argue; argumentis, inquam, impugna, si ea arma tractare noueris; sin minùs, obsecra: Iuuit nonnunquam beneuolentiæ signa cum officiorum delatione ostendisse; est enim suauitas maxima animorum conciliatrix: si hæc non iuant, vsurpa pastoris, quâ polles, authoritatem; hoc enim etiam Apostolus monet. *Increpa*: abstinebis tamen à contumeliis, & conuitiis in hominem, & sceleris conuince; quòd tot damna Ecclesiæ intulerit, tot regnis vastitates, tot corporibus clades, tot animabus exitia Hæresis inuexerit. Reliqua Spiritus S. & Christiana pruden-

326 *Institutionum Pastoralium*
dentia suggeret, si preces & consilia
adhibueris; neque enim vna eademque
est ratio conuersandi, tractandique
cum hæreticis.

NVM: V.

De libris obscænis, superstitiosis, hæreticis.

SI verborum obscœnitas, si tradi-
tio artis Magicæ, si hæreticorum,
fermo tantum nocent, quantum vidi-
mus, cum leui per aërem transitu
aures, animosque tetigerint: quid fiet,
si ista literis efformentur, prælo impri-
mantur, edantur in lucem, euulgen-
tur; atq; ita in oculis, manibus, sinu
versentur, per otium sæpe sæpius au-
diantur, legantur, memoriæ man-
dentur; præsertim si stylus concinnus
sit, & lepidus, si aspersi flosculi elo-
quentiæ, luceat character, adiiciatur
vestis è serico, & aureus, gemmeus-
que umbilicus? vides in eiusmodi libris
quantum misceatur, & propinetur
venenum; pauca sigillatim perstringo.

Lace-

Lacedæmonii Archilochi, parùm
pudici Poëtæ, libros exportari iuf-
ferunt: prisci Romani lasciuos
non Scriptores modò, sed etiam
eos, qui iis fauerent, publicos grassa-
tores appellârunt; Augustus Ouidium,
Doctorem amoris, eiúsque Interpre-
tes, quòd iuuenum animos corruppe-
rent, in exilium misit. Concilii
Tridentini hæc est Censura: *Libri, qui
res lasciuas ex professo tractant, narrant,
aut docent, cum non solùm fidei, sed &
eorum, qui eiusmodi lectione facile cor-
rumpi solent, omnino ratio habenda sit,
prohibeantur; & qui eos habuerint, seuerè
ab Episcopis puniantur.* Vbi nunc estis
Censores & Prætores, vbi sanctæ le-
ges? interim per portus, & portas
urbium, in officinas Bibliopolarum,
in scrinia, in manus, in sinus inue-
huntur turpes & infames libri, imò
venduntur in nudinis, & foris; aut à
circumforaneis, etiam propemodum
aliis inuitis, ingeruntur. Iam verò de
libris

libris

libris superstitiosis, ac Magicis acrius iudicium, suppliciumque ferri par esset, quòd grauius noceant; Diabolicas enim artes maiori pernicie euulgant. Certè Magus ille celebris, quem S. Augustinus conuertit, codices suos incendendos attulit, per quos (vt ipse Augustinus refert) fuerat incendendus; vt illis in ignem missis, ipse in refrigerium transfiret. Honorius certè, & Theodosius Imperatores sanctissimis decretis sanxerunt, eiusmodi libros in oculis Episcoporum comburendos: sed nihil in hoc genere antiquius, aut sanctius, quàm quod refert S. Lucas in Actis Apostolorum; multos, qui fuerant curiosa sectati, contulisse libros suos, & combussisse eo numero, ac pretio, vt æstimatio fuerit denariorum quinquaginta millium. Græcus & Syrus habent, argenti quinque myriadum, id est (vt Budeo placet) quinies mille aureos nostræ pecuniæ: nimirum noxa, quam eiusmodi

di libri inferunt, nullo pretio satis
compensari potest.

Sequuntur libri hæretici omnium,
perniciosissimi: nam fidem ipsam, to-
tius Religionis, omniumque virtu-
tum fundamentum, planè euertunt.
S. Gregorius Nanzianzenus eos Aspi-
dum oua appellat, quod serpentum
genus est venenatissimum: vt enim ex
ouis Aspidum Aspides; ita ex Hære-
ticorum libris Hæreses enascuntur: vt
meritò perpetua Ecclesiæ consuetu-
do, & nunc etiam lex sit, hæretico-
rum libros non minori pœnâ, quàm
incendio puniendos: Ita Concilium
Nicenum Arii libros igni addixit:
Constantinus Imperator idem de aliis
fieri iussit, propositâ etiam pœnâ ca-
pitis, si quis eos occultâset. Theodo-
sius libros Nestorii ad ignem quoque
condemnavit; Valentinianus, & Mar-
cianus sanxerunt, ne Eutycheus libros
quis legere, aut habere auderet; sed
diligentissimè quæsi cremarentur.

Deni-

Denique Concilium Tridentinum indicem librorum hæreticorum confect; vt omnes scirent, qui essent exurendi. Quid, inquires, ista ad me, aliosue Parochos? viderint fidei Inquisitores, & Episcopi. Verum quidem est, iudiciariam potestatem, & poenam coërcitiuam propriè ad inquisitores, aut Episcopos pertinere; tamen tua, & cæterorum cura esse debet, vt à grege tuo perniciem arceas, si bono modo possis: neque verò defunt subindemodi, quibus vti liceat. Si probabiliter suspiceris, penès aliquem libros eiusmodi vetitos retineri; indaga prudenter modum, quo in manus tuas veniant: tum persuadee iis, ad quos pertinent, vt in hac re Ecclesiæ pareant, eosque igne, vel aliter perdant: si nolint; fac, vt tibi permittant: si hoc etiam recusent, vt ere tuo iure, quò licet arma, aut venenum non reddere ei, qui abuti velit; facias tamen, vt is non putet te seruare vel-

le

le in tuos vsus; vim caue, ne adhibeas,
neque tumultus excites: hæc si times,
rem totam defer Episcopo: suffecerit
tibi te officio functum fuisse.

C A P V T IV.

De Curâ afflictarum ouium, si-
ue miserabilium personarum.

NVM: I.

Obligatio iuuandi miseros.

Sicut in gregē oues afflictæ maio-
rem, & impensio-rem opem à pa-
store suo exigunt, vt ouiculæ illæ
erant apud Ezechielem infirmæ, agro-
ræ, contractæ, abiectæ: Ita in paro-
chiis personæ miserabiles; cuiusmodi
sunt Pauperes, præsertim si infirmi,
Viduæ, Pupilli, Orphani, incarcerati,
aliique ab omni auxilio deserti ho-
mines, atque à potentioribus oppres-
si, à suis Parochis opem, operamque
peculiarem deposcunt, singularique
iure expectant: Nam etsi Christiana
charitas